

De Franse paradoxale politieke situatie

Valeer Vantghem

Toen Nicolas Sarkozy op 6 mei 2007 tot president van Frankrijk werd gekozen, sloot er een tijdperk af in de Franse politiek. Sinds 1988 hadden we een wisselende opeenvolging gehad van regeringen en presidenten, nu eens links, de PS met haar bondgenoten en dan weer het rechtse gaullisme – Rassemblement pour la République (MPR) dat de Majorité présidentielle en daarna Union pour un Mouvement Populaire (UMP) is geworden.

In die context ware het dus normaal geweest dat de weegschaal naar links was doorgeslagen, vooral daar de PS zich plaatst zag tegenover een UMP die door haar eigen tegenstellingen versplinterd en verzwakt was. Had de PS bij de laatste Europese en regionale verkiezingen de lijsten van rechts dan geen klinkende nederlaag toegediend?

Heel die tijd had de rechterzijde te maken gehad met een bijkomende handicap: het Front National van Jean Marie Le Pen ging telkens met 10 tot 15% van de stemmen lopen, stemmen die eigenlijk behoorden tot het potentiële rechtse electoraat.

En sinds het begin van de jaren 1960 werd de president van de Republiek verkozen in twee beurten en bij algemeen stemrecht, voor 7 jaar. In de geest van het gaullisme ging het erom van de President een man (geen vrouw uiteraard!) te maken die verheven stond boven de partijen, een beetje door de Voorzienigheid aangeduid, die een directe band had met het volk en losstond van de Assemblée die was verkozen voor 5 jaar. De V^{de} Republiek¹ kon aldus gedurende 20 jaar standhouden – van 1960 tot 1980 – toen rechts het overwicht behield, zowel in het Elysée als in de Assemblée. Doch sinds 1981 ontbond de president, eenmaal verkozen, de Assem-

blée wanneer die niet naar zijn politieke kleur was samengesteld. Zo kon hij in het zog van de presidentsverkiezingen aan zijn partij een comfortabele meerderheid verschaffen.

In plaats van dit wat kromme systeem, bestaande uit 'cohabitation' en parlementaire instabiliteit, besloot eerste minister Jospin (PS) een meer formeel presidentieel systeem te scheppen, waarbij de president het feitelijke hoofd werd van de regering. Het mandaat werd in 2002 teruggebracht van 7 naar 5 jaar. Na de presidentsverkiezingen volgden nu bijna onmiddellijk verkiezingen voor de Assemblée waardoor de Franse politiek nog meer werd gepersonaliseerd. Het verkiezen van Chirac in 2002 maskeerde deze institutionele wijziging enigszins, daar Chirac verkozen werd met de hulp van de PS, die optrad als redder van de democratie en van de republiek tegenover Le Pen². De verkiezingen van 2007 zouden aan dit nieuwe systeem de volle betekenis geven.

Op rechts liet de slijtage van Jacques Chirac een zware nederlaag voorspellen die in de Assemblée de afgevaardigden van de UMP verontrustte. Nicolas Sarkozy had dit goed begrepen. Hoewel minister van binnenlandse zaken stelde hij duidelijk zijn eigen politiek project voorop. Hij hernam de favoriete thema's van de Medef³, hield eraan over te komen als een liberaal zonder complexen, brak met het gaullisme, was de Amerikaanse buitenlandse politiek vijandig gezind en in staat om de republikeinse constanten overboord te gooien. Sarkozy speelde in op de paradox: hij vereenzelvigde zich niet met het beleid van de regering, en toch steunde hij op de politiek gevoerd als minister van binnenlandse zaken, hij lanceerde in wat de ruggengraat van zijn project zou worden:

het aanzuigen van de stemmen van het Front National, waarzonder zijn overwinning onmogelijk was geweest. Doelbewust nam hij een woordgebruik aan dat dicht stond bij Le Pen, uitspraken met racistische dufheid – 'men houdt van Frankrijk of trapt het af' –, het naar voor schuiven van de nationale voorkeur en de cultuur van de securitaire maatregelen. In de ogen van het apparaat van de UMP werd hij de enige kandidaat die leek te kunnen winnen en vooral de afgevaardigden kon laten winnen.

De linkerzijde leek tot vlak voor de presidentsverkiezingen over een groot kapitaal te beschikken, doch had met gelijkwaardige handicaps af te rekenen. Er was de balans geweest van de regering-Jospin die tussen 1997 en 2002 tweemaal zoveel had geprivatiseerd als de vorige regeringen van rechts samen. Tijdens de stakingen tegen de hervorming van de pensioenen in 2002 had de PS zich weinig aangetrokken van de bekommernissen van het volk. Bij de opstand in de voorsteden had ze zich expliciet aan de kant gesteld van de 'partijen van de orde'. Hetzelfde tijdens de bewegingen rond de CPE⁴ waar ze niets anders in de plaats had te stellen dan specifieke arbeidscontacten die gelijkstonden aan precariteit en uitbuiting. Doch het verwerpen van de Europese Grondwet heeft haar in het volle gezicht getroffen.

Ségolène Royal deed ongeveer hetzelfde als Sarkozy, ze plaatste zich buiten en boven haar partij, de PS. Ze speelde de kaart uit van de 'voorzienigheid' en treiterde haar directe concurrenten, Dominique Strauss-Kahn en Laurent Fabius, ze stelde hen voor als de vertegenwoordigers van het verleden ... Terwijl Sarkozy jacht maakte op het terrein van het Front National koos Royal in één ruk voor een jacht op de

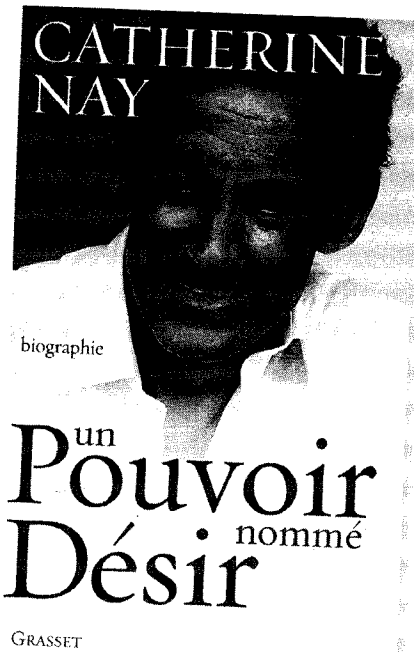
kiezers van Sarkozy en de rechterzijde. Ze richtte stormenderhand haar campagne op thema's als orde – de 'juiste orde', zoals haar belangrijkste slogan luidde –, de vlag – iedere familie moet de Franse vlag in huis hebben –, de autoritaire opvoeding – de jonge delinquenten dienen in een kazerne te worden ondergebracht.

En zo lukte het Royal om de kloof binnen de PS weg te gommen, tussen de voorstanders van de 'non' en zij die voor de Europese Grondwet hadden gestemd, hoewel de 'non' onder de kiezers van de PS de meerderheid had gehaald. Iedereen aanvaardde deze synthese, waarbij ze hun engagement opborgden en kozen voor een vlucht vooruit, naar een hypothetische overwinning van de verenigde PS.

Een dergelijk politiek panorama dat een afglijden naar rechts weerspiegelde van de voornaamste politieke formaties kon in volledige tegenspraak lijken met een antiliberaal radicaliteit die de vorige maanden en jaren aan de oppervlakte was gekomen. En daar raakt men aan de paradox van de Franse politieke situatie.

Sinds 1995 hebben sociale conflicten van eerste rang elkaar opgevolgd, met meestal hun eigen politieke oriëntatie, die een globaal antiliberaal karakter gaven aan de eisen die naar voor werden geschoven. Dit was vanzelfsprekend het geval geweest in 1995, de grootste stakingsbeweging sinds mei '68, tegen het plan-Juppé omtrent de sociale zekerheid dat specifieke aanvallen inhield tegen de spoorarbeiders. Deze beweging liep uit op een staking die de SNCF gedurende meerdere weken lamlegde, met duizenden betogers op straat in tientallen en tientallen Franse steden.

Dit werd hernomen in de jaren die volgden, namelijk in 2003, waarbij de beweging tegen de hervorming van de pensioenen gestructureerd werd door intersyndicale eenheidscomités die een lucide analyse maakten van de doelstellingen van de patronale hervormingen en de assen uittekenden voor een politiek alternatief, gebaseerd op de sociale noden. Het is dit bewustzijn en het zijn deze ervaringen die zich geconcretiseerd hebben in de 'non' bij het referendum over de Europese Grondwet en eveneens steunden op honderden

De kracht van het institutioneel mechanisme in Frankrijk is misschien de sleutel van het antwoord op deze paradox. De sociale storm in Frankrijk kan een rigiditeit van het representatieve systeem maskeren op syndicaal, associatief en politiek vlak.

collectieven die systematisch het Grondwettelijk Verdrag uitlegden.

Doch deze mobilisaties, het feit dat het brede netwerk van geharde militanten bestond en optrad, onafhankelijk van de sociaaldemocraten, konden de negatieve elementen niet maskeren.

De laatste jaren hebben op het gebied van de essentiële sociale problemen de nederlagen zich opgehoopt: rond tewerkstelling, openbare diensten, sociale bescherming en de democratische rechten. En in die periode hebben de mobilisaties de krachtlijnen binnen de syndicale beweging en het linkse politieke veld geenszins blijvend aan het wankelen gebracht. Een voorbeeld hiervan is de grootste linkse Franse vakbond CGT (Confédération Générale du Travail). Hoewel Bernard Thibault, woordvoerder van deze bond, in 2005 eerst het ontwerp tot Europese Grondwet had ondersteund, werd hij door de militanten en leden teruggefloten. Vele CGT-equipages hebben gemobiliseerd voor de 'non', en

hoewel deze overwinning werd binnengehaald, werd enkele maanden later, bij het volgende confederaal congres, de uitredende leiding zonder al te veel omhaal herkozen. Dit wijst op een afgrond die gaapt tussen de oppositie over een vraagstuk als het Grondwettelijk Verdrag en het zich verzamelen rond een alternatieve oriëntering.

Beide ervaringen, die van de CGT en deze rond het aanduiden van de PS-presidentskandidaat, verhelderen deze paradox. Enerzijds bestaat er een radicale strijd tegen, en bij de gesalarieerden een klaar bewustzijn van de inbreuken van het liberalisme op de dagelijkse levensomstandigheden. Anderzijds werden een reeks ontmantelingen van de sociale verworvenheden tot een goed einde gebracht en zijn er de moeilijkheden om aan deze sociale radicaliteit een georganiseerd syndicaal of politiek verlengstuk te breien.

De kracht van het institutioneel mechanisme in Frankrijk is misschien de sleutel van het antwoord op deze paradox. De sociale storm in Frankrijk kan een rigiditeit van het representatieve systeem maskeren op syndicaal, associatief en politiek vlak.⁵

Over de campagne en de resultaten van de verkiezingen van 2007⁶ zullen we het kort houden. Nicolas Sarkozy was erin geslaagd het Front National te wurgen door haar thema's over te nemen. De christendemocraat François Bayrou van de centristische Modem (Mouvement Démocratique) kon een beperkte maar betekenisvolle doorbraak forceren rond zijn slogan: de kloof tussen rechts en links is voorbijgestreefd.

En de PS, na de klinkende nederlaag van 2002, waaraan de leiders nochtans structureel verbonden waren met hun liberale politiek, gedroeg zich verweesd, niet van haar linkse identiteit maar van haar linkse modernisme.

Ségolène Royal had in Frankrijk haar campagne van 2007 volledig gebaseerd op het achter zich laten van de 'historische' socialistische traditie en het herstichten van de PS.⁷

Waar de PS in de jaren '80-'90 de partij was van de hogere kaders in het staatsap-

paraat, komt het er nu op aan de nieuwe elites te overtuigen van het meer moderne, meer liberale karakter van de socialisten, tegenover de rechterzijde. En een dergelijke evolutie beantwoordt aan een grondige gedaanteverandering, de PS is een kaderpartij geworden van verkozenen en hogere beroepen.

De PS heeft de banden aangehaald met de zakenwereld en het financiële milieu. De aanwezigheid van twee van haar kopstukken, Dominique Strauss-Kahn en Pascal Lamy, als trouwe beheerders aan de hoofd van twee belangrijke financiële instellingen (het IMF en de Wereldbank), is meer dan symbolisch voor het vertrouwen dat ze genieten in hogere kringen en betekent een verschuiving van de sociaaldemocratische elites. Vroeger werden die gekenmerkt door hun staatszin en een sterke aanwezigheid binnen de hogere overheidsfuncties. Vandaag gaan ze discreet van de ministeries naar de beheerders van de grote multinationale ondernemingen, het is eenzelfde wereld geworden met meestal dezelfde belangen.

Een hele ideologische omschakeling begeleidt en rechtvaardigt deze koerswijziging. Juni vorig jaar kwam er een nieuwe *principeverklaring*, het was enkel de vijfde sinds die van Jaurès die aan de basis lag van het stichten van de SFIO. En zoals elke plechtige verklaring dient hier belang aan gehecht. De PS neemt laattijdig akte van een oude oriëntatie: 'De socialisten zijn voorstander van een sociale en ecologische markteconomie' (artikel 6), ze willen 'de markteconomie, de democratie en een sociale samenleving met elkaar verzoenen' (artikel 9).

Hoewel ze tussen economisch en politiek liberalisme een onderscheid maken, stellen de PS-kopstukken dat het politiek liberalisme, 'sinds de oorsprong onscheidbaar met het democratische socialisme verbonden is'⁸. Volgens Bertrand Delanoë betekent: 'het liberalisme voor de vrijheid wat de republiek betekent voor de democratie, een hogere vorm van ontwikkeling. Ik ben liberaal! Rechts is dit vandaag niet. De linkerzijde moet met fierheid zich het woord en de zaak terug toe-eigenen'. Delanoë is niet van plan het liberalisme aan de liberalen over te laten. Hij betwist die erfenis in naam van een historisch liberalisme dat gelijk zou staan aan burgerschap en democratische vrijheden. De arbeiders-

beweging heeft hij verbannen naar 'het bewustzijn van het verleden', 'de erfenis van de geschiedenis'⁹. Martine Aubry kwam te stellen dat 'de economie en het sociale geen tegenstrijdigheden zijn doch integendeel mekaar versterken, mekaar dynamiseren'¹⁰. Het is duidelijk een aanvaarden van de termen van het liberalisme wat een grondige heroriëntering binnen de Franse sociaaldemocratie betekent.

Maar er is meer: In naam van de moderniteit stellen alle socialistische leiders de sociale verworvenheden in vraag, en vra-

.....
In naam van de moderniteit stellen alle socialistische leiders de sociale verworvenheden in vraag, en vragen om private partners voor de openbare diensten. Dit doen ze, niet eenmaal aan de macht, maar zelfs in de oppositie.
.....

gen om private partners voor de openbare diensten. Dit doen ze, niet eenmaal aan de macht, maar zelfs in de oppositie.

Volgens Aubry 'begrijpt iedereen dat naarmate het uitzicht op een langer leven groeit en men later actief wordt dankzij langere studies, de financiering van onze pensioenen moeilijk wordt'. Delanoë heeft er spijt van dat de socialisten te 'kleinmoedig' de hervorming van de pensioenen (VVT) niet zelf hebben doorgevoerd. Royal eist 'het probleem te stellen van de activiteit na 60 jaar'. Dit alles stond in de moties voorgesteld voor het SP-congres van Reims van 12-14 november 2008, over hun persoonlijk geruzie heen.

En dit heeft zo zijn gevolgen die *tegengesteld* zijn op nationaal en lokaal vlak. Nationaal kan de PS bepaalde categorieën van de bevolking overtuigen doordat het gehecht is aan een kapitalisme dat wordt omkaderd, en door het verdedigen op sociaal en moreel vlak van meer progressieve ideeën dan de meeste partijen van rechts. Doch hiermee kan ze moeilijk de volkse lagen bereiken die zich bij verkiezingen kunnen keren naar de onthouding of het conservatief paternalisme van Sarkozy. Het is op lokaal niveau, in de grote steden, waar de meest progressieve groepen van deze hogere categorieën het sterkste vertegenwoordigd zijn dat de PS erin slaagt om haar plaats te vinden. In de steden treft de

PS de oude afgestompte rechterzijde van notabelen met een openlijk conservatief discours, tegenover wie ze het gemakkelijk kan halen. Aubry en Delanoë (als burgemeesters van Rijsel en Parijs) of Royal (als president van de regio Poitou - Charentes) steunen zich op hun lokale ervaringen om hun capaciteiten te bewijzen van goede beheerders. Hier speelt de PS de rol van het aanpassen van de metropolen aan de kapitalistische mondialisering en de liberale moderniteit.

De PS is aan de macht in alle grote Franse steden, en op twee na bestuurt ze alle regio's, maar nationaal is ze niet langer is staat een vuist te maken. Ze is sterk in alle verkiezingen behalve de nationale.

Op deze tegenstelling moest het congres van Reims een antwoord vinden. Het draaide uit op een 'oorlog van de chefs'. De impasse werd herleid tot enkele onverantwoordelijke individuele leiders, het directe gevolg van een institutionele logica die de socialisten zelf, toen ze aan de macht waren, in gang hadden gezet. Het presidentschap werd op vijf jaar gebracht en de electorale kalender omgekeerd, het is wel degelijk de regering-Jospin die dit had verwezenlijkt. Zo is het niet te verwonderen dat er presidentiële hofhoudingen ontstaan.

Dit congres verliep bijzonder woelig en in de grootste verwarring, erger nog¹¹ *Le Nouvel Observateur* sprak van 'La grande tricherie'¹², *Le Monde* had het over 'fraude'¹³. Uiteindelijk werd Aubry tot eerste secretaris verkozen, zij het met enkele stemmen verschil op Royal.

Senator JeanLuc Mélenchan trapte het af, evenals volksvertegenwoordiger Marc Delez (Nord), en ze stichtten de Parti de Gauche, samen met zo'n 2 000 leden.

Doch geen enkel politiek debat kan volledig herleid worden tot een kwestie van personen. Hoewel de belangrijkste kandidaten heel dicht stonden rond de kwestie van een alliantie met de Modem¹⁴, gingen de meningsverschillen vooral over de aard van de sociaaldemocratie en welke partij¹⁵.

De communistische partij (PCF) en de Groenen hebben een duidelijk probleem met hun imago, soms komen ze apart op – presidentsverkiezingen, regionale

verkiezingen – soms samen met de PS – gemeenteraadsverkiezingen, parlementsverkiezingen –, waardoor ze hun identiteit dreigen te verliezen. De Groenen zijn dan nog eens verdeeld tussen Daniel Cohn-Bendit die de campagne voor de 'ja' steunde bij het referendum voor de Europese Grondwet, Dominique Voynet die bij de PS aanleunt, en José Bové die tot onlangs een links-radicaal imago had. Komt daarbij dat ze bij een linkse meerderheid met diezelfde PS een regeringscoalitie vormen.

De PCF lijkt in hetzelfde bedje ziek te zijn als de PS – plaatselijk sterk maar op nationaal vlak schieten ze tekort, voorbijgestoken door radicaal links. De partij telt een kleine 80.000 leden waarvan voor het laatste congres de helft is komen stemmen. Haar ruggengraat zijn de 7 à 8 duizend verkozenen in gemeenteraden, lokale raden en parlement, die ze enkel kan behouden door in coalitie te treden met de PS, waarvoor een politieke prijs wordt betaald.

Halfweg vorige eeuw schommelden de communistische stemmen nog tussen de 20 en de 25%, de PCF telde honderdduizenden leden en haar voornaamste leiders waren gekend bij heel de bevolking¹⁶.

Echter de PCF is niet langer een nationale kracht om te mobiliseren, noch een electorale kracht, maar behoudt een reële kracht, versplinterd, geconcentreerd in haar gemeentelijke bastions. En er blijft ook de traditie, een cultuur en veel toegewijde militanten.

Haar arbeidersbastions zag ze verloren gaan bij de economische reconversies in de jaren '80 (mijnen, staal, ...), haar politiek krediet had ze verloren toen ze ministers leverde in de regeringen van links.

Op haar 34ste congres van 15 december 2008 bleek goed wat de PCF geworden is. De 800 afgevaardigden bestonden voor één derde uit verkozenen, 12% was jonger dan 30 jaar, 55% meer dan 50 jaar en er was geen enkele immigrant bij.

De PCF roept op: een regering te vormen van een linkerzijde waarbij de antiliberaal strekking de overhand heeft. Daartoe wil ze wegen op de PS en zoekt ze bondgenoten

buiten haar eigen rangen, zoals Jean Luc Mélanchon, met wie ze naar de Europese verkiezingen trekt.

Op 29 mei 2005 had de 'non' het gehaald bij het referendum over de Europese grondwet, 55% van de Fransen had tegengestemd. Voor radicaal links was dit een historische dag geworden¹⁷. Verschillend van andere stembusgangen had deze strekking zich niet bij de partijen van links aangesloten om rechts van de overwinning

.....
De PS is aan de macht in alle grote Franse steden, en op twee na bestuurt ze alle regio's, maar nationaal is ze niet langer is staat een vuist te maken. Ze is sterk in alle verkiezingen behalve de nationale.

te houden. Ze had deelgenomen aan de leiding van een campagne die gericht was tegen de leiders van de liberale linkervleugel, ware het nu de PS of de Groenen.

Enkele maanden voor de consultatie was de overwinning allesbehalve vanzelfsprekend geweest. Twee gebeurtenissen hebben de teerlingen geschud: het debat binnen de PS en een radicale ommezwaai binnen de vakbond CGT.

In principe had de PS zonder problemen een grondwet kunnen onderschrijven die het mogelijk maakte verder te bouwen aan een liberaal Europa. Die partij had sinds het Verdrag van Rome samen met rechts deze liberale politiek uitgestippeld. Doch Laurent Fabius, trouw aan wat François Mitterrand hem had geleerd, was tot inzicht gekomen dat men zich links moet opstellen wil men kandidaat zijn voor de presidentsverkiezingen. Wat hij dan ook, na lang aarzelen, in 2004 heeft gedaan. De vroegere eerste minister heeft zijn scooter van stal gehaald en zijn das losgeknoopt, om af te dalen in de arena van de 'non'.

Bij de CGT lagen de zaken enigszins anders. De liberale inhoud van het document en de traditie hadden de leiders in de richting van een neen moeten duwen. Zo is het helemaal niet verlopen. Tijdens het debat binnen het uitvoerend comité van de Europese confederatie van vakbonden,

dat opriep voor een ja-stem, hadden de afgevaardigden van de CGT zich onthouden. Er kwam echter snel reactie, te meer daar de leiding, Bernard Thibaut op kop, een intern gevecht wilde aangaan opdat de CGT geen standpunt zou innemen. Officieel omdat men losstond van alle politieke richtlijnen. In feite wilde hij niet in conflict raken met het Europees Vakverbond, waarin de CGT enkele jaren na haar toetreden een belangrijke plaats had veroverd. Er volgde een striemende afkeuring door de overgrote meerderheid van de basis en de leiding zag zich verplicht op te roepen voor een neen-stem.

De PCF, de onderwijsvakbond FSU, de linkse syndicaten Solidaires, de altermondialisten van ATTAC, bijna de helft van de Groenen, de trotskisten van de LCR en Lutte Ouvrière, hebben elk op hun manier tegen de grondwet een standpunt ingenomen, ondanks het officiële standpunt van de Groenen en de PS.

In enkele weken tijd werden er meer dan duizend comités opgericht, op het niveau van een buurt, een arrondissement, een dorp of een bedrijf. En toen de kiezers thuis de tekst van de grondwet kregen toegestuurd, meenden velen dat deze onbegrijpelijke en onleesbare turf een ware provocatie was, waarop dan nog eens ja of neen moest worden geantwoord. Ze hebben de tekst gegrepen, balpen en papier in de hand, hebben geprobeerd die te ontcijferen en te begrijpen. En plots stroomde er een massa volk toe op de minste vergadering die door de comités werd georganiseerd. De tekst werd besproken en uitgelegd. En al snel was in de buurten, de wijken en de bedrijven de zaak beklonken: het was 'non'. De grondwet werd afgewezen, links van links had gezegevierd, Nederland en Ierland zouden volgen. Het voorstel tot Europese Grondwet was een dode letter geworden. Vooral arbeiders en jongeren hadden tegengestemd. Niet zoveel eerder, bij de Europese verkiezingen van 2007, was 75% van deze jongeren en 70% van de arbeiders niet eens komen opdagen.

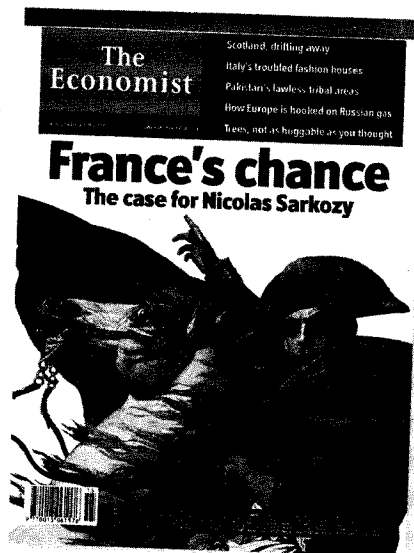
In zulk een context had het succes van het gevecht tegen het grondwettelijk verdrag bij een groot aantal militanten de hoop gewekt dat deze overwinning kon uitlopen op een hergroepering links van de PS.

De strakke politiek echter die zorgde voor de verdeeldheid onder de belangrijkste krachten die hadden deelgenomen aan de campagne, was er niet minder op geworden. Lutte Ouvrière en het grootste deel van de PS-stromingen hadden al op voorhand gezegd niet geïnteresseerd te zijn in de uitbouw van een nieuwe partij, voor de LCR was de politiek tegenover de sociaaldemocratie een breekpunt. Wel werd er naar een eenheidskandidaat gezocht, de presidentsverkiezingen stonden voor de deur. Doch dit liep spaak. De PCF en de LCR gingen hun eigen weg met Marie-George Buffet en Olivier Besançon.

En Besançon zou een indrukwekkende campagne voeren. Hij had zich in 2002 als 27-jarige voor de eerste keer kandidaat gesteld. Onbekend voor het grote publiek had de jonge postbode uit Parijs het na zijn eerste televisieoptreden voor mekaar gebracht dat zijn populariteit die van vele politici was gaan overstijgen, hoewel deze al honderden keren op TV waren geweest. Tussen het begin en het einde van deze eerste campagne was het aantal aanwezigen op de meetings waar hij sprak, verdrievoudigd, vooral jongeren. Hij haalde toen bijna 5% en meer dan een miljoen stemmen. Schitterende redenaar en goed in de debatten steeg zijn reputatie zienderogen. Hij zou dit in 2007 nog eens overdoen. Meer nog, hij werd meer en meer aanzien als een belangrijke spreekbuis van links die de kopstukken van de PS naar de kroon begon te stoten. Het 'effect-Besançon' was geboren. Binnen de brede lagen van de bevolking werd en wordt hij aanzien als 'le facteur', die net zoals iedereen zijn loon of uitkering ontvangt, niet als een professionele politicus, maar als een medearbeider ('één van ons'). Als jongere spreekt hij de taal van de jongeren, politiek blijft hij bij zijn standpunten, maar wat weinigen weten, op heel jonge leeftijd was hij al lid van de leiding van de LCR.

De groeiende aanhang van Besançon deed bij de LCR vragen rijzen, haar aantal actieve leden (3.500) was niet langer in overeenstemming met de populariteit van de jonge postbode. Er werd een initiatief genomen voor een nieuwe organisatie 'de bas en haut', de Nouveau Parti Anticapitaliste (NPA). De LCR zou worden ontbonden. Maar welke nieuwe organisatie? Er was immers al van alles geprobeerd.

De traditionele partijen zijn naar rechts opgeschoven. De rechterzijde heeft het Front National in de hoek geduwd. Links lijkt hopeloos verdeeld waardoor de hoop in de toekomst op een meerderheid mag worden begraven. De sociale bewegingen en de mobilisatie op straat zijn levendiger dan ooit. De Franse paradox.

In de jaren '60 is er een generatie geweest, ervan overtuigd dat de revolutie snel ging komen, en dat er dus heel snel een partij moest worden opgebouwd. Helaas de revolutie bleef uit. Een oudgediende van de LCR: 'Halfweg de jaren '70 hebben wij moeten erkennen dat het ritme van de Geschiedenis heel wat trager verliep dan we ooit geloofd hadden. We zagen ons dus verplicht om de uitbouw van de revolutionaire partij met een massale inplanting op de lange termijn te schuiven (voor deze generatie een echte mentale revolutie)'.¹⁸ Er waren ook andere scenario's voorzien die echter botsten op de rigide Franse situatie.¹⁹

Ook het zeer ondemocratisch kiesstelsel speelt een rol in Frankrijk: om een kans te maken een verkozenen te behalen in het parlement, is de steun van de PS nodig – een steun die niet zomaar wordt gegeven. Zo zit men de facto opgesloten binnen een electoraal blok met de PS en haar liberale politiek.

De NPA wil deze patstelling doorbreken steunende op Olivier Besançon. Iedere

alliantie met de PS wordt resoluut van de hand gewezen. Immers, er heeft zich een radicaal nieuwe periode aangediend, de USSR is ten onder gegaan en het kapitalisme is gemondialiseerd. Zelfs een naam kiezen voor de nieuwe organisatie is al een probleem, de woorden communist en socialist zijn vervuild. De NPA moet de smeltkroes worden om te proberen al deze problemen aan te pakken. Een bladzijde is omgedraaid.

De traditionele partijen zijn naar rechts opgeschoven. De rechterzijde heeft het Front National in de hoek geduwd.²⁰ Links lijkt hopeloos verdeeld waardoor de hoop in de toekomst op een meerderheid mag worden begraven. De sociale bewegingen en de mobilisatie op straat zijn levendiger dan ooit. De Franse paradox.

Noten

- 1 In juni 1958 kwam generaal de Gaulle na een dreigen met staatsgreep aan de macht om de crisis in Algerije te bezweren. De Parachutisten van Algiers waren een opstand aan het voorbereiden en de regering-Pfimlin was afgetreden, hoewel ze juist in het Franse Parlement een meerderheid had bekomen. De Gaulle stelde een sterke staat in waarvan de V^{de} Republiek de basis vormde met instellingen die tot op heden zijn blijven bestaan.
- 2 Le Pen haalde de tweede ronde bij de presidentsverkiezingen van 2002, hij had de socialist Jospin uitgeschakeld. Dit was eerder te wijten aan de verdeeldheid, niet zozeer van links, dan wel van de PS waarvan verschillende kopstukken zich kandidaat hadden gesteld (Chevenement).
- 3 Medef: de Franse patroonsorganisatie.
- 4 CPE: Contrat Première Embauche, speciale preciaire contracten voor jongeren bij een eerste aanwerving ingevoerd door de regering-De Villepin waartegen miljoenen jongeren in 2005 hebben betoogd. Deze maatregel werd uiteindelijk ingetrokken.
- 5 De grote verscheidenheid aan vakbonden, in vergelijking met de andere Europese landen, verhindert gezinszins dat, eenmaal op het niveau van de onderhandelingen per beroeps categorie of zelfs interprofessioneel, elk goed voornemen teniet werd gedaan. Op politiek vlak heeft het ontbreken van elke vorm van proportionele vertegenwoordiging geleid tot een verdrukking van elke politieke stroming die zich wil situeren los van de grote institutionele partijen. Dat verklaart o.a. waarom uiterst links, ondanks haar politiek gewicht, de laatste jaren minder vertegenwoordigd was dan gelijke electorale stromingen in andere Europese landen.
- 6 Resultaten eerste ronde: Sarkozy (UMP) 31,18%, Royal (PS) 25, 87%; Bayrou (Modem) 18,57%; Le Pen (FN) 10,44%; Besançon (LCR), 4,03%; De Villiers (rechts) 2,23%; Buffet (PCF) 1,93%; Voynet (Verts), 1,57%; Laguiller (LO) 1,33%, Bové 1,32%, Nihous (Chasse) 1,15%; Schivardi (PT), 0,34%.
- De tweede ronde: Sarkozy 53%; Royal 47%.
- 7 In Frankrijk is de PS (en vroeger de SFIO) nooit de partij van de arbeidersklasse geweest, dit in tegenstelling tot de Duitse SPD en de Britse Labour Party. Deze rol is in Frankrijk vervuld geweest door de communistische partij. De PS had in de jaren '70 kunnen komen tot een volkse inplanting, doch heeft in de jaren '70 en '80 leden van de middenklasse georganiseerd. De kloof tussen de PS

en de volkse lagen is vandaag nog breder geworden. Het vernieuwde taalgebruik is het gevolg van een verzwakte positie van de wereld van de arbeid. De PS heeft niet de bedoeling zich tot de arbeiders te richten, zelfs al kunnen die nog altijd een stem voor de PS zien als middel om de rechterzijde af te blokken.

- 8 Ségolène Royal, 'Le Point', maart 2008.
- 9 Bertrand Delanoë, 'De l'audace!', Robert Laffont 2008.
- 10 Martine Aubry 'Et si on se retrouverait ...', Editions de l'Aube, 2008.
- 11 In de eerste ronde op 5.11.2008 konden 168 000 leden in orde met hun bijdragen stemmen evenals 65 000 leden die zich op dat moment in orde stelden De uitslag was: Ségolène Royal 29%; Martine Aubry 25%, Bertrand Delanoë 24% en 19% voor Benoît Hamon van de linker-vleugel. Bertrand Delanoë, gesteund door de uittredende eerste secretaris François Hollande, werd al vlug genekt door de plots opduikende financiële crisis, gezien zijn ultraliberale standpunten. In de tweede ronde op 21.11. haalde Ségolène Royal 42%, Martine Aubry 34,7%, en Benoît Hamon 22,8%.
- 12 *Le Nouvel Observateur* nr. 2299, 27.11.2008.
- 13 *Le Monde*, 23.11.2008.
- 14 Royal wil een front met de Modem, Aubry brengt het in de praktijk in Rijsel, en enkel Delanoë houdt nog even de boot af.
- 15 Voor Royal is de sociaaldemocratie een idee dat verjaard is, ze wil de PS omvormen tot een partij naar het model van de Amerikaanse Democraten. Aubry spreekt zich niet uit over de sociaaldemocratie en de partijsecretaris moet een 'patron' zijn, iemand die niet van lijn verandert, die geloofwaardig is, die verschillende soorten mensen kan laten samenwerken. Ze wil dat de leden kunnen beslissen over deze lijn. Delanoë verdedigt de sociaaldemocratie, het socialistisch reformisme, en is voor een partij van militanten.
- 16 De PCF genoot niet enkel het statuut van 'verdediger van de arbeidersklasse', ze was ook uit de oorlog gekomen als de partij van de '70 000 gefusilleerden'. Toch was de PCF sterk gestaliniseerd, gebureaucratiseerd en op de Sovjet-Unie gericht. Meer dan een halve eeuw later is het moeilijk om te begrijpen waarom zoveel mensen lid geworden zijn van een PCF, op het hoogtepunt van het stalinisme. Toch heeft er niemand het communisme verwoegd uit bewondering voor de Goulag. Daarom moeten we terugkijken op de plaats die de PCF innam binnen de linkerzijde. De socialistische SFIO was betrokken geweest in alle combines van de IV^{de} Republiek en was gediscrediteerd zowel door haar binnenlandse politiek als door haar steun aan de koloniale oorlogen. De PCF was een kracht die ook een werktuig vertegenwoordigde voor sociale promotie van de arbeiders, militanten in de bedrijven, waar ze werden uitgebuit en geminacht. Binnen de partij werden ze gewaardeerd, ze kregen toegang tot de cultuur die de maatschappij hen had geweigerd, ze konden er verantwoordelijkheden opnemen, ze waren iemand geworden. De PCF was tegenover de kapitalistische uitbuiting een middel om zich te verdedigen, om scholing en opvoeding te krijgen, en strijd te voeren.
- 17 Alain Krivine, 'Ça te passera avec l'age', Flammarion, 2006.
- 18 Pierre Rousset in *Inprecor* nr 543-544 - 11.12.2008.
- 19 Er waren drie schema's: 1. De radicalisering van hele stukken van de bestaande arbeiderspartijen (PS en PCF). De sociale wortels van de PS hebben zich echter gewijzigd en haar 'sociaalliberale' oriëntatie bewijst hoe diep ze verankerd zit in de burgerlijke samenleving. Sinds jaren beleeft ze een crisis zonder dynamisme. De PCF heeft nooit echt afgerekend met haar stalinistische verleden, en wat meer is, blijft vandaag electoraal en institutioneel de gijzelaar van de PS. 2. De stichting van

een nieuwe radicale partij van de arbeidersklasse waarvan de revolutionaire organisaties zouden deelnemen. De drie belangrijkste vakbonden (CGT, CFDT, FO) zijn te erg gebureaucratiseerd. 3. Twee of drie betekenisvolle organisaties van de radicale linkerzijde roepen samen op tot de uitbouw van een nieuwe partij. In Frankrijk zijn de andere organisaties niet geïnteresseerd in dit scenario.

- 20 'Opvolgingsstrijd Jean Marie Le Pen verdeelt Front National', *De Morgen*, 20.11.2008.

AANKONDIGING

Vormingplus Brugge, Masereelfonds Brugge en IMAVO organiseren een leesgroep over de 'dialoog' van

Plato: het Symposium

In 4 bijeenkomsten gaan we dieper in op wat in Plato's tijd over de liefde werd gedacht, en waarvan hij verslag doet in zijn 'dialoog' Symposium ("Het drinkgelag"). Is de liefde niet van alle tijden, en kunnen we daarom niet veel over de liefde leren wanneer we Plato's dialoog kritisch en nauwgezet lezen?

Volgende thema's komen in de zeven verschillende lofredes op de liefde aan bod: Is de liefde de bron van het hoogste geluk? Is het lichamelijk aspect van de liefde noodzakelijk? Is pedofilie toelaatbaar? Is de liefde niet het belangrijkste menselijke fenomeen en is ze niet noodzakelijk voor alles wat bestaat? Verzoent de liefde alle tegenstellingen? Probeert de liefde ook niet de geslachtelijke verschillen te overwinnen? Is de liefde de beste leidraad in het leven? Zoekt men in de liefde de onsterfelijkheid? Is de filosoof (in casu Socrates) niet het meest beminnswaardig?

Men vindt verschillende Nederlandse vertalingen van Plato's Symposium in de boekhandel. Maar bij inschrijving ontvangt u, indien gewenst, een kopie van de tekst van Plato.

Inleidingen: Guy Quintelier

Data: 4 dinsdagavonden: 2, 9, 16 en 23 juni 2008 vanaf 19u30

Plaats: de regionale volkshogeschool Vormingplus Brugge, Baliestraat 58 te 8000 Brugge.

Inschrijvingen: Dit kan telefonisch gebeuren op het nr 050/33.01.12 of via e-mail: regio.brugge@vormingplus.be